

LO LOGICIAL LIURE, QU'ES AQUÒ ?

Utilizam l'informatic jorn aprèp jorn sus de nombrosas maquinas per nos informar, escambiar, comunicar, crompar... Per menar aquestas accions, aquelas maquinas utilizan de logicials que manipulan nòstras informacions. Es donc important de saber qual crèa aqueles logicials, qual los gerís e a quinas fins.

LO LOGICIAL LIURE E SAS QUATRE LIBERTATS

Uèi encara, las licèncias de la majoritat dels logicials prepausats per las canals de distribucion classicas contendon de restriccions a lor utilizacion. A contrari, un logicial es dich liure quand acorda explicitament, per sa licèncias :

- la libertat de l'utilizar sens restriccion,
- la libertat d'estudiar son foncionament,
- la libertat de lo modificar,
- la libertat de lo copiar e de lo redistribuïr..

NE SABER MAI

En causissent de preferèncias de logicials liures, avètz la possibilitat de profèchar d'aquelas quatre libertats e rejonhètz tanben de comunautats bèlas d'utilizairas e de desvolopaires que partèjan los meteisses objectius e respèctan la vòstra libertat. En decidissent d'installar de logicials liures (sovent a gratis) suls vòstres materials informatics, contribuissètz al partatge e al melhorament de programas accessibles a totes sens excepcion.

LOS ENJÒCS DEL LOGICIAL LIURE

La nocion de logicial liure es estada formalizada a la debuta de las annadas 1980. De milions d'utilizaires (particulars, associacions e ONG, empresas, collectivitats e administracions...) practican al quotidian las quatre libertats associadas al logicial liure : utilizar, estudiar, modificar, copiar/redistribuir.

UN ENJÒC DE SOCIETAT

Son francs de trapèlas comercialas, de foncionalitats d'espionatge o d'embarament de lors utilizaires. Son d'espleches de lucha contra la fractura numerica. Distribuïts amb lor recèpta de fabricacion, se pòt estudiar lor mòde d'accion, los reutilizar, los partejar. Lo mòde de desenvolopament collaboratiu per Internet facilita la difusion al nombre mai grand. Amb lo logicial liure, contrarotlatz la vòstra informatica en plaça d'èsser contrarotlats per ela.

UN ENJÒC ECONOMIC

Los logicials liures balhan mai d'independéncia e una mestreja melhora dels còstes de mantenença . Lo nombre d'empresas que los utilizan arrèsta pas de créisser Accessibles a totes, protegits del monopòlis dels actors bèls privadors, facilitan de politicas de desenvolopament creativas e autonòmas.

UN ENJÒC ESTRATEGIC

Coma son pas somés a cap de restriccion d'usatge ni a un còst de licéncia, los logicials liures permeton als poders publics e als decideires politics de gardar lo contraròtle de lors donadas. Dempuèi mantunas annadas, de pans entiers dels sistèmas d'informacion d'estats e de collectivitats basculan cap als logicials liures. Dins un mond ont la susvelhança es generalizada, lo logicial liure es una pèira essenciala per protegir e perennizar sas donadas ...

FORMATS DOBERTS

PER I VÈSER CLAR

PER COMUNICAR SENS CONSTRENCHA

L'interoperabilitat es un mot complicat mas que designa una idèa simpla e de bon sens. Cadun de nos deu poder causir lo logicial que li conven per escambiar d'informacions o las modificar. L'informatica propietària utiliza voluntàriament de formats de fichièrs incompatibles amb las autras solucions. Aquela estrategia, fòrça coneguda dins la burotica, permet de tornar los utilizaires captius. Exigir l'interoperabilitat, aquò es se liberar per comunicar liurament.

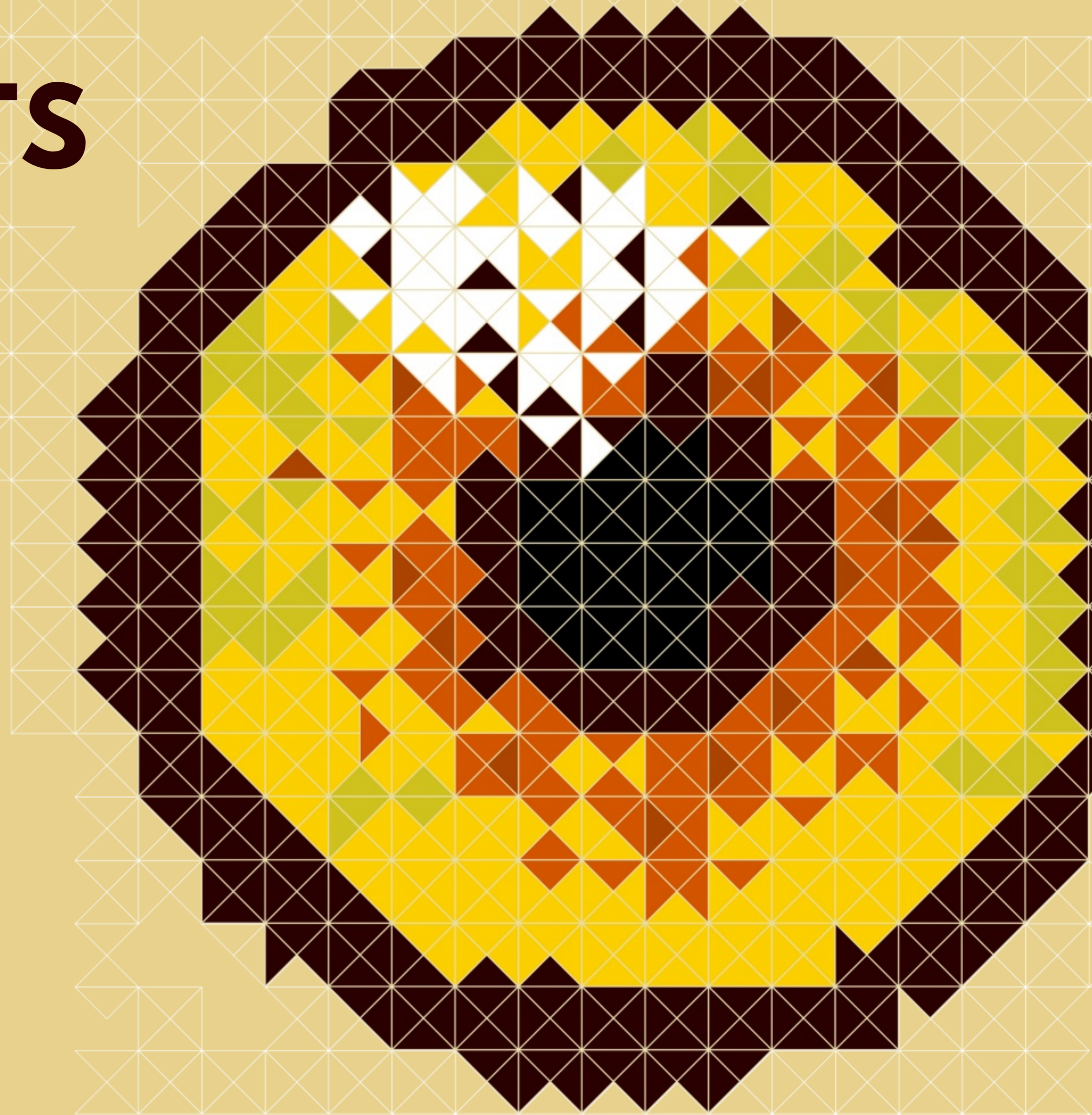
LA DOBERTURA PER FAVORIZAR L'ACCESSIBILITAT

Un format de fichièr dobèrt permet d'integrar de fichièrs a sas pròpias solucions informaticas e de los adaptar a sos besonhs. Es

particularament util dins lo domeni de l'accessibilitat. Es alara mai facil d'adaptar las solucions informaticas als besonhs dels utilizaires en situacion d'andicap. Amb lo logicial liure, es l'informatica que s'adapta a l'uman e non pas lo contrari.

PERENNITAT DE LAS DONADAS

L'informatica es d'ara enlà depositària d'una importanta partida del nòstre patrimonì cultural e familhal. Mas evoluís lèu. Poirem encara accedir a nòstras fòtos, nòstras vidèos dins qualques annadas ? Amb un format de fichièr barrat, es plan complicat d'accedir a son contengut sens sollicitar lo concors de l'editor, s'existís encara. Los formats dobèrts facilitan nòstres escambis e nos asseguran de poder contunhar a accedir a totas nòstras donadas dins lo futur.

LOS ATOTS

DEL LOGICIAL LIURE

PER L'EDUCACION

E NSENHAR L'INFORMATICA COMA UNA DISCIPLINA

L'informatica es considerada, dins l'educacion nacionala, coma una competéncia practica. Plan segur, los escolans aspiran pas totes a venir informaticians, mas es indispensable que cadun accedisca a la compreneson dels mecanismes e dels enjòcs, per s'apropriar lo mond numeric puslèu que de ne patir. L'informatica deuriá èsser ensenhada coma una disciplina a despart, qu'ofririá als escolans las capacitats de s'adaptar a las diferentas situacions qu'encontraràn tot lo long de lor vida. Sol lo logicial liure permet plenament aquò, perque se pòt estudiar, modificar e partejar.

ACCEDIR AL CÒDE FONT PER COMPREENE

Lo logicial liure e los formats dobèrts an plenament lor plaça dins l'educacion perque aquesta a pas vocacion a favorizar tal o tal fornidor de solucions privadoiras. Jos

pretèxte de preparar los escolans als logicials qu'encontraràn dins lor vida professionala, las practicas actualas afortisson los monopòlis e persistisson dins un apròchi de l'informatica purament centrat sus la transmission de recèptas totas fachas, puslèu que sus l'acquisicion de l'autonomia.

PARTATGE DE RESSORÇAS PEDAGOGICAS

Aver recors a de formats dobèrts e plaçar las ressorsas pedagogicas jos licéncia liura permet de las partejar, de las melhorar e de contribuir al desvolopament d'una educacion mai etica. Coma los logicials liures pòdon èsser difusats sens restriccion, los ensenhaires pòdon trobar mai de ressorsas per crear lors pròpris documents pedagogics.

LICÈNCIAS LIURAS

UNA LICÈNCIA LIURE ES UN ACCÒRDI O UNA AUTORIZACION BALHADA D'AVANÇA PER UN AUTOR PER TOTA REÛUTILISACION DE SON ÒBRA DINS LAS CONDICIONS BALHADAS PER AQUELA LICÈNCIA.

U NA QUESTION DE DRECH D'AUTOR

Las licèncias liuras precisan los dreches e los devèrs de cadun. S'apièjan sul drech d'autor amb l'objectiu de n'invertir lo principi : autorizar puslèu que restrénher. Permeton de garantir las quatre libertats del logicial liure. Existisson mantunas licèncias liuras.

CREATIVE COMMONS

CC BY : atribucion (cal citar l'autor)

CC BY-SA : atribucion - partatge dins las meteissas condicions de licènciam en cas de modificacion

CC BY-ND : atribucion - pas de modificacion

CC BY-NC : atribucion - pas d'utilizacion comerciala

e **CC BY-NC-SA**, **CC BY-NC-ND**

COPYLEFT

Copyleft Permet d'utilizar o modificar una òbra liura mas obliga totas las versions modificadas a èsser liuras tanben L'objectiu de las licèncias copyleft es d'enriquesir un pòt comun d'òbras disponiblas per totes, que cadun li pòt ajustar sens jamai poder tirar res.

DOMENI PUBLIC

Pas de restriccion d'utilizacion, l'autor ès defuntat dempuèi mai de 70 ans (en França) o l'òbra es estada versada per l'autor dins lo domeni public.

D'autres licèncias liuras coma Art Liure, la General Public License (GNU GPL), la licènciam Apache, la CEA CNRS INRIA Logicial Liure ...

AL-DELÀ DEL LOGICIAL LIURE

WIKIPÈDIA, OPENSTREETMAP...

Lo logicial liure coma modèl
Que siá dins l'informatica o en
defòra, los principis del Liure creàn un
movement de fons que pren d'ample
dempuèi 30 ans. Bastir amassa, partejar
es tant natural dins lo domeni del saber
e de la cultura coma dins l'informatica.
Se retròban uèi de licéncias liuras per las
arts, las donadas publicas, lo material
liure...

WIKIPÈDIA

L'enciclopedia participativa, es lo
projecte mai espectacular derivat dels
principis del logicial liure. Compta mai
87 300 articles en occitan, mai de 37
milions dins 316 lengas.

<https://oc.wikipedia.org/>

WIKIMEDIA COMMONS

Una colleccion de mai de 85 milions
d'imatges, de sons e de vidèos utilizables
liurament. Cadun i pòt contribuir.

<https://commons.wikimedia.org/>

OPENSTREETMAP

C'Es una mapa dobèrta e collaborativa
del mond. Es melhorada cada jorn per
mai d'un milion de contribuïdors.

www.openstreetmap.org/

Existisson tanben una fum de projèctes
d'aquela mena, sus la numerizacion
d'òbras del domeni public, de bancas de
sons, d'imatges, de ressorsas pedagogicas,
etc.

UN PARADIGME NOVÈL

Lo Liure ofrís a cadun la possibilitat
d'agir, de far. Es perenne. Simplifica la
dona respècte a un modèl tradicional
que repausa sus la propietat e las
restriccions. Praquò, constituís un mejan
poderós per adaptar nòstre mond als
desfises que se presentan a el.

*Aquela exposicion es « liura » e la podètz
difusar, la copiar, l'expausar o l'adaptar.
Es estada realizada a partir de l'expolibre
creada per l'April.*

www.expolibre.org

www.expolibre.org